

T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
İlahiyat Fakültesi

1/2

Sayı : -

31/10/2016

6D021500-PhD doktoru bilimsel derecesini (ünvanını) almak için hazırlanan

Mambetbayev Kayrat Joldubayoğlu'nun

«Hanefi Mezhebinin Hadisleri Kabul Şartları ve Onun Furuata Tesiri» konusundaki
doktora tezinin yurtdışı akademik danışmanı

Prof. Dr. H. Yunus Apaydın'ın

REFERANSI

Mambetbayev Kayrat Joldubayoğlu adı geçen doktora tezinde Hanefi mezhebi alimlerinin delil olarak hadisleri kabul ediş şartları ve bu şartların furuata tesirini araştırmayı ele almış bulunmaktadır. İslam fikhında dört temel delil vardır. İşte Hadisler bu dört temel delilin Kurandan sonraki ikincisi olarak kabul edilir. Kuran Kerimde Nisa suresi 59. Ayette: «Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Peygamber'e ve sizden olan ülümre (idarecilere) de itaat edin. Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz -Allah'a ve ahirete gerçekten inanıyorsanız- onu Allah'a ve Resûl'e götürün (onların talimatına göre halledin); bu hem hayırlı, hem de netice bakımından daha güzeldir» denilmektedir. Bu ayetteki Peygamber'e götürmekten, O'na arz etmekten maksat, O'nun sünnetine göre hareket etmektir. Onun içindir ki tüm fikh alimleri şeri hükümlerin kaynağı olarak ilk önce Kuran ve hadislere başvurmaktadırlar.

Peygamberimizin (s.a.v.) döneminden itibaren alimler hadislerin tetkik ve tedviniyle tam bir ciddiyetle uğraşmış, ellişine geçen tüm hadisleri sözgeçten geçirip, sağlamını ile mevzusundan ayırt etmeye büyük çaba harcamıştır. Muhaddislerin daha çok senede ilişkin çabaları gibi fakihler de hadislerin anlamı ve maksatlarını anlamak ve onlardan doğru hükümler çıkarabilmek için büyük gayret göstermişlerdir.

İşte Hanefi mezhebi alimlerinin bu sahadaki gayretlerini, hadis metodlarını araştırmayı gaye edinen Mambetbayev Kayrat Joldubayoğlu'nun «**Hanefi mezhebinin hadisleri kabul şartları ve onun furuata tesiri tesiri**» adlı tez çalışması Giriş, 3 bölüm, Sonuç, Faydalanan Eserler'den oluşmaktadır.

Tezin kuruluşu, içeriği, ondaki bilimsel neticeler ve yenilikleri ele alırsak bizce, doktora öğrencisi konuyu doğru olarak üye ayırmıştır. Birinci bölümde İmam Ebu Hanife'nin hadis ilmindeki yeri ele alınmıştır. İkinci bölümde Hadis çeşitleri ve Hanefi alimlerin onları kabul şartları araştırılmıştır. Bu bölümde araştırmacı hadis çeşitlerinin üzerinde durmuş ve hanefi mezhebi alimlerinin onları delil olarak kullanmadaki şartlar iyice araştırılmıştır. Üçüncü bölümde ise Hanefi alimlerin ahad haberleri kabul şartları ve onun furuata tesiri işlenmiştir. Hanefi klasik fıkıh eserlerindeki amel edilmemiş ahad haberleri mümkün olduğu kadar tesbit etmiş ve onların kabul edilmeyiş nedenlerini açıklamıştır.

2/2

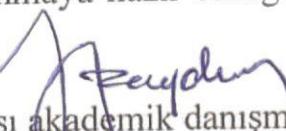
T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
İlahiyat Fakültesi

Sayı : -

Araştırmacı tez çalışmasında Arap, Türk ve başka da yabancı dillerdeki kaynakları kullanmıştır. Özellikle konuya ilgili klasik edebiyatları yerinde kullanmış ve konuyu yeteri kadar açabilmiştir. Konuyu araştırırken ilmi tahkik, karşılaştırma metodu kullanılmıştır. Konular arasında mantıksal bağdaşım kurulmuştur. Araştırma tezin konusu ile içeriği birbirini tamamlayarak açıyor, bölümler ile paragraflar mantık yönünden birbiriyle bağlılığı doğru izlenimdedir.

Hanefi mezhebinin ayet ve hadisleri anlamada şeriatın maksatlarına da çok ehemmiyet vermesi ve hüküm istinbatında delilleri bütün olarak ele alması, hadisleri kabulde sadece sened ittisaliyla yetinmeyip, Kur'an ve dinin külli kaidelerine arz etme yoluyla haber metinini de gözden geçirerek ihtiyatla hareket etmeleri Kufe ekolünün oluşumuna yol açan sahabelerin oluşturduğu bir metod olduğu tesbit edilmiştir. Hanefi mezhebinin neşet ettiği Kûfe şehrinin halifeliğin merkezi olduğu göz önünde bulundurulursa 1500'den fazla sahabinin ve tabiînin buraya yerleşmesi "Kufeye az sayıda hadis ulaşmıştır, bundan dolayı İmam Ebu Hanife reye müracaat etmeye mecbur kalmıştır" denen tenkidin ne kadar yersiz olduğu ispatlanmıştır. Hanefilerin bazı sahîh haberlerle amel etmemeleri onlara o haberlerin ulaşmamış olmasından degil hadisleri kabul etme şartlarının değişikliğinden kaynaklandığı örnekler ile isbat edilmiştir.

Bu ve benzeri gibi ehemmiyetli araştırma ve sonuçlarıyla tez çalışması ehemmiyet kazanmıştır. Genel olarak «**Hanefi mezhebinin hadisleri kabul şartları ve ve onun furuata tesiri**» konusundaki doktora tezinde Kazakistan ve müslüman alemi için aktüel konu ele alınmış, gerekli neticeler, sonuçlar ve fikirler elde edilmiştir. Bütün bu noktalar dikkate alınarak bu çalışma bilimsel eser olarak değerlendirilmiştir. Eser sahibi Mambetbayev Kayrat Joldubayoğlu 6D021500-İslamtanu alanında PhD doktoru ilmi derecesini almaya hak kazandığını, Kazakistan Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı'nın eğitim ve bilim alanındaki kontrol komitesi tarafından tez sunumu komisyonunda işbu tezi savunmaya hazır olduğunu belirtirim.

Yurtdışı akademik danışmanı
Prof. Dr. H. Yunus Apaydın

Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi
İslam Hukuku Anabilim Dalı Başkanı
Kayseri/TÜRKİYE

Түркия Республикасы
ЭРЖИЕС УНИВЕРСИТЕТІ РЕКТОРАТЫ
Иләһият факультеті

Университет логотипі

31/10/2016

Саны: -

Мамбетбаев Қайрат Жолдыбайұлының 6D021500 – "Исламтану" мамандығы бойынша философия (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін дайындаған "Ханафи мәзhabында хадистерді қабылдау өлшемдері және оның фиқhi тармақ мәселелерге әсері" атты диссертациялық жұмысының шетелдік ғылыми жетекшісі профессор, PhD докторы Һ. Юнус Апайдынның

ПІКІРІ

Мамбетбаев Қайрат Жолдыбайұлы алмыш докторлық диссертациялық жұмысында ханафи мәзhabы ғұламаларының дәлел ретінде хадистерді қабыл алу шарттары және оның фиқhi тармақ мәселелерге әсерін зерттейді. Ислам құқығында негізгі төрт қайнаркөзі бар болса, соның Құраннан кейінгі екіншісі Алла елшісінің (с.а.у.) хадистері. Құранның "Ниса" сүресінің 59-аятында: Уа, иман еткендер! Аллаға бағыныңдар, Елшіге бағыныңдар, сондай-ақ, өз араларыңнан болған басшыларыңа бағыныңдар. Егер Аллаға және ақиреде күніне иман еткен болсандар, қандай да бір мәселеге қатысты таласып қалғандарыңда, Аллаға және Алла елшісіне жүргініңдер. Осылай істегендерің әлдеқайда қайырлы һәм нәтиже тұрғысынан да анағұрлым жақсы болады." - делінеді. Бұл аяттағы Алла елшісіне жүргінуден мақсат Оның сұннетін басшылыққа алу екендігі сөзсіз. Міне сондықтан барлық фықhi ғұламалары шариғи үкімдердің негізі ретінде Құран мен хадистерге сүйенуде.

Пайғамбар (с.а.у.) дәүірінен бастап мұсылмандар пайғамбарымыздың осынау ұлы мұрасы хадистерін жинауға, оның жалғаны мен шынайысын ажыратуға аянбай ықтакаттылық танытып, тендессіз күш жұмсады. Мұхадистердің хадистерді жинақтап, жалғаны мен шынайысын ажыратқаны секілді фақиһ ғұламалар да олардың мәні мен мазмұнына терең бойлап, астарында жатқан үкімдердің дұрыс шығуына аз еңбек еткен жоқ.

Ханафи мәзhabы ғұламаларының қалыптастырған хадис әдіснамасын зерттеп, зерделеуге арнаған Мамбетбаев Қайрат Жолдыбайұлының "Ханафи мәзhabында хадистерді қабылдау өлшемдері және оның фиқhi тармақ мәселелерге әсері" атты диссертациялық жұмысы Kipicpe, З бөлім, Корытынды және пайдаланған әдебиеттерден турады. Бірінші бөлімде имам Әбу Ханифаның хадис ғылымындағы айрықша орнын, екінші бөлімде хадис түрлері мен ханафи ғалымдарының оларды қабылдау шарттарын кеңінен зерттеуге арнаған. Үшінші бөлімде ханафи ғұламаларының ахад хабарларды қабылдау шарттары және оның фықhi тармақ мәселелерге әсерін зерттеген. Ханаfilerге тән классикалық еңбектердегі негізге алынбаған ахад хабарларды мүмкіндігінше анықтап, олардың қабыл етілмеу себептерін түсіндіруге тырысқан.

Зерттеуші диссертациялық жұмысында араб, түрік т.б шет тілдеріндегі тақырыпқа қатысты классикалық еңбектер мен заманауи зерттеулерді молынан пайдаланған. Зерттеу барысында анализ, синтез, салыстыру тәсілдерін қолданған. Теологиялық талдаулар жасаған. Тақырыптардың өз ара үйлесім тапқандығы байқалады.

Ханафи ғұламаларының аят, хадистердің түсінуде шариғаттың мақсаттарына барынша назар аударып, олардан шариғи үкім шығаруда дәлелдерге тұтастай қарап, хадистердің қабылдауда тек тізбектің толықтығын жеткілікті санамай, діннің негізгі іргелі қағидаттары негізінде мәтіннің дұрыстығын да електен өткізу тәсілінің Алла елшісіне (с.а.у.) жақын кейбір ұлы сахабалардан келе жатқан тәсіл екендігін дәлелдеуге тырысады.

Зерттеуде ханафи мәзһабының бастау алған Куфа шаһарының халифат орталығы болуының арқасында 1500 -ден аса сахабаның және көптеген табиғиндердің қоныстанғандығы нәтижесінде бұл аймаққа Алла елшісінің хадистерінің жеткілікті деңгейде жеткендігін дәйекті түрде алға тарта отырып, "Куфада аз хадис жеткендіктен Әбу Ханифа өзі шығарған көптеген үкімде ойға жүгінуге мәжбүр болды" деген жаңсақ тұжырым жокқа шығарылады.

Ханафилердің кейбір сахих хадистермен амал етпеуі ол хадистердің оларға жетпей қалғандықтарынан емес, қабылдау шарттарының өзгешелігінен туындағандығын дәйекті түрде дәлелдеуге тырысады.

Осы секілді тыңғыштықты ойлар мен тұжырымдамаларды, қажетті пікірлер мен қорытындыларды қамтыған Мамбетбаев Қайрат Жолдыбайұлының ""Ханафи мәзһабында хадистердің қабылдау өлшемдері және оның фиқхи тармақ мәселелерге әсері" атты диссертациялық жұмысы Қазақстан және басқа да мұсылман елдері үшін өзекті болып табылады. Осылардың барлығын назарға ала отырып диссертация жұмысын ҚР БФМ Білім және ғылым саласындағы Бақылау комитетінің "Ғылыми дәрежелер беру тәртібі туралы Ережесінің" талаптарына сай және оның авторы 6D021500 - "Исламтану" мамандығы бойынша философия (PhD) ғылыми дәрежесін алуға толығымен лайықты деген пікірдемін.

Шетелдік ғылыми кенесші:
Эржиец университеті, иләһият факультетінің ұстазы,
Ислам құқығы негізгі пән тәрағасы
профессор Юнус Апайдын

қолы

Құжаттың мәтіні түрік тілінен қазақ тіліне аудармашы Шакирова
Анаргуль Семейкановна аударды.

Колы Алессандра
Шакирова Анаргуль Семейкановна

2016 жылы «17» қараша күні, Қазақстан Республикасының Әділет
Министрлігінің 18.10.2000 жылы берілген № 0000827 лицензия негізінде
әрекет жасаушы, Алматы қаласының нотариусы Шингисбаева Тұрсынқызы
Кошкимбаевна, аудармашы Шакирова Анаргуль Семейкановна қойған
қолының түпнұсқа екендігін куәландырамын.

Аудармашының жеке басы анықталды, әрекет қабілеттілігі және
өкілеттігі тексерілді.

№ 3158 тізілімде тіркелді

Өндірілді 1125 теңге оның ішінде:
мемлекеттік баж 64 теңге, тариф 1061 теңге

Нотариус Рахимова

Пронумеровано и прошнуровано
на 5 (пять) страницах

Нотариус

